

TARTALOM

1. A hangmagasság	7
1.1. A periódusidő és a frekvencia	8
1.2. Hangmagasságérzet	10
1.2.1. A regiszter és a hangmagasságérzet	11
1.2.2. A spektrum és a hangmagasságérzet	12
1.2.3. A hanghossz és a hangmagasságérzet	13
1.3. Hangmagasságok lejegyzése	14
1.3.1. A hagyományos ötvonalas lejegyzés kialakulása	14
1.3.2. Más lejegyzési módszerek	19
1.3.3. XX. századi lejegyzési módszerek	20
2. A hangosságérzet	22
2.1. A decibelskála	22
2.1.1. A hangteljesítményszint, a hangintenzitásszint és a hangnyomásszint	23
2.1.2. A decibel értékének kiszámítása	24
2.1.3. A környezetünkben előforduló hangok relatív hangossága	24
2.1.4. A decibelértékek összegzése	26
2.2. A hangosságérzet	28
2.3. Az amplitúdó-burkológörbe (ADSR-görbe)	29
3. A hang spektruma és a hangszínérzet	32
3.1. Szinuszhangok összeadása	33
3.1.1. A lebegés és az érdekesség	33
3.1.2. Az összeolvadás	36
3.2. Hangspektrumok osztályai	39
3.2.1. A harmonikus hangok	39
3.2.2. Az inharmonikus hangok	41
3.2.3. Zajok, zörejek	42
4. A hallás	45
4.1. A hallószervrendszer működése	45
4.1.1. A külső fül és a dobhártya	46
4.1.2. A középfül	47
4.1.3. A belső fül	49
4.1.4. A hangok felismerése	52
4.2. A hallórendszer működésének hatása a hallási érzetekre	52
4.2.1. A hallásküszöb	53
4.2.2. A hangosság érzékelése	53
4.2.3. A kritikus sávok	54
4.2.4. A hangmagasságok felismerése	55
4.2.5. Az elfedés	55
4.2.6. Az összeolvadás feltételei	56
4.2.7. Kombinációs hangok	56
4.2.8. Az interaurális hangerőkülönbség	57

4.2.9. Az interaurális időkülönbség	57
4.2.10. Tévesztési kúp	58
4.2.11. A koktélparti effektus	58
5. Hangközök, skálák, hangolások.....	59
5.1. A hangközök.....	59
5.1.1. A hangmagasságok megkülönböztetése	59
5.1.2. Különbség vagy arány?	59
5.1.3. A tiszta hangközök.....	61
5.2. A hangmagasságok kombinációiból eredő pszichoakusztikai jelenségek	64
5.2.1. Különbségi hang	64
5.2.2. Összeghang.....	65
5.2.3. Virtuális alaphang.....	65
5.3. Skálák.....	65
5.3.1. Pentaton (ötfokú) skála	66
5.3.2. Diatonikus (hétfokú) skálák	67
5.3.3. Kromatikus (tizenkét fokú) skála	67
5.3.4. Mikrointervallumokat tartalmazó skálák.....	68
5.3.5. A diatonikus skálák megjelenései alaphangtól függően	68
5.4. A temperálás.....	69
5.4.1. A püthagoraszi kvintek.....	69
5.4.2. Középhangos hangolások	71
5.4.3. Egyenletes temperálás.....	72
6. Ritmus01.....	75
6.1. A ritmus fogalma.....	75
6.2. A ritmus kialakulása az európai zenében.....	77
6.2.1. A ritmus az ókori görögöknél.....	77
6.2.2. A ritmus a gregorián énekek korában	78
6.2.3. Ars nova.....	79
6.2.4. A napjainkban használatos ritmusértékek kialakulása	80
6.3. A ritmusértékek és jelöléseik.....	80
6.3.1. Alap ritmusértékek	80
6.3.2. A ritmusok megnyújtása: átkötés, pontozás.....	81
6.3.3. Nem-páros osztások (triola, kvartola stb.)	82
7. Ritmus02.....	84
7.1. A tempó és a metrum.....	84
7.1.1. Tempóértékek.....	84
7.1.2. A metrum	87
7.1.3. A leggyakrabban használt ütemmutatók. Páros és páratlan ütemek	87
7.1.4. Aszimmetrikus metrumok	90
7.1.5. Váltakozó metrumok	91
7.1.6. A metrum belső változásai	92
7.2. Ritmusképletek kialakulása.....	94
7.2.1. A klasszikus zenére jellemző ritmusképletek.....	94
7.2.2. Kortárs zenei ritmustechnikák.....	95
7.3. A számítógép és a ritmus.....	100
8. Az akusztikus tér.....	102

8.1. Az akusztikus tér érzetét meghatározó tulajdonságok.....	102
8.1.1. A direkt hang és a visszaverődések	102
8.1.2. A hang visszaverődései és a felület tulajdonságai	104
8.1.3. A hang irányának érzékelése.....	108
8.2. A teremakusztika tudományának kezdeti fázisa.....	108
9. A hangzástér modellezése.....	110
9.1. Terek akusztikus építése, módosítása.....	110
9.1.1. Görög színházak	110
9.1.2. Velencei iskola.....	111
9.1.3. Opera – zenekari árok	112
9.1.4. Koncerttermek.....	114
9.1.5. Moduláris termek, ahol az akusztika és/vagy az ültetés szabadon változtatható.....	114
9.2. Az elektroakusztikus hangosítás tervezése.....	114
9.2.1. Monó-sztere, quadro, surround	115
9.2.2. Sokcsatornás rendszerek.....	116
10. Az audiojel útja: az elektroakusztikus átviteli lánc. A mikrofon és a keverőasztal.....	127
10.1. A mikrofon.....	127
10.1.1. A mikrofon működési elve	128
10.1.2. Mikrofonok iránykarakterisztikái	129
10.2. A keverőasztal.....	131
10.2.1. A keverőasztal szerkezete.....	131
10.2.2. Keverőasztal virtuális modellje	134
11. A hang digitalizálása.....	137
11.1. Analóg-digitális hang.....	137
11.2. A digitalizálás folyamata.....	138
11.2.1. Mintavételezés.....	138
11.2.2. Kvantálás	139
11.2.3. A kódolás	139
11.3. A digitalizált hang minőségét meghatározó tényezők.....	140
11.3.1. A mintavételezési frekvencia.....	140
11.3.2. A kvantálás finomsága.....	144
11.3.3. A digitális túlvezérlés (clipping)	146
11.4. A digitalizált hang minőségét meghatározó tényezők.....	148
12. Digitális audio tömörítése, hangfájlformátumok.....	149
12.1. Digitális hangfájlok mérete, bitsebessége	149
12.2. Digitális audio tömörítése	150
12.2.1. Veszteséges és veszteség nélküli tömörítés.....	151
12.2.2. A pszichoakusztikai modell, azaz a percepció szerinti kódolás	151
12.2.3. Az elfedés jelensége és alkalmazása a tömörítés során	152
12.3. Az MPEG-kódolás.....	152
12.3.1. MPEG-rétegek (Layers).....	153
12.3.2. Az MP3.....	153
12.3.3. A tömörített hangok minősége és mérete közötti összefüggések	154
12.4. Digitális hangformátumok.....	155

12.4.1. Digitális hangfájlok szerkezete	155
12.4.2. Általánosan elterjedt audioformátumok és -típusok	156
<u>13. Hanganalízis, hangszintézis.....</u>	159
<u>13.1. Hanganalízis.....</u>	<u>159</u>
13.1.1. Kezdeti hangelemzési módszerek.....	159
13.1.2. A hullámforma reprezentáció.....	162
13.1.3. A spektrum ábrázolása.....	163
<u>13.2. Hangszintézis.....</u>	<u>170</u>
13.2.1. Szintézistechnikák	170
13.2.2. Szintetizátorok	171
13.2.2.2. Szoftver-szintetizátorok	172
<u>14. A MIDI- és az OSC-protokoll.....</u>	176
<u>14.1. MIDI.....</u>	<u>176</u>
14.1.1. A MIDI adatsor szerkezete	177
14.1.2. A MIDI-üzenetek.....	178
14.1.3. A MIDI korlátai, hátrányai.....	179
<u>14.2. OSC.....</u>	<u>180</u>
14.2.1. Az OSC szerkezete: a kliens-szerver architektúra	180
14.2.2. OSC-üzenet.....	180
14.2.3. OSC felhasználása.....	181
<u>15. Számítógépes zenei szerkesztők.....</u>	182
<u>15.1. Kottaszerkesztő programok.....</u>	<u>182</u>
<u>15.2. A szekvencer.....</u>	<u>185</u>
<u>15.3. DAW.....</u>	<u>187</u>
<u>15.4. Mintavevők.....</u>	<u>188</u>
<u>15.5. Integrált rendszerek.....</u>	<u>190</u>